

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СЕЛЯН В УКРАЇНІ

Одним з основних завдань аграрної реформи є: гарантування продовольчої безпеки держави; перетворення аграрного сектору на високоефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки держави; збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності нації; комплексний розвиток сільських територій та розв'язання соціальних проблем на селі.

У цьому зв'язку особливого значення набуває розробка правового статусу селян в Україні, який відповідатиме сучасним міжнародно-правовим стандартам прав людини.

Особливо ці питання актуалізуються сьогодні, в період проведення аграрної та земельної реформ, становлення і розвитку правової держави, формування громадянського суспільства. Тому саме зараз так необхідний принципово новий підхід до визначення поняття, структури і змісту правового статусу селян.

В юридичній науці «селянин», «селянини», «селянство» є загальноновживаними, які впевнено ввійшли і в науковий обіг, і в положення законодавства. Зокрема, цей термін та його окремі види одержали закріплення в назвах ряду нормативно-правових актів, а саме: Указах Президента України «Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян-пенсіонерів, які мають право на земельну частку (пай)» 15 грудня 1998 року № 1353/98, «Про заходи щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектора економіки» від 29 січня 2001 р. № 62, «Про додаткові заходи щодо соціального захисту селян - власників земельних ділянок та земельних часток (паїв)» від 2 лютого 2002 року № 92/2002, Постанові Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектору економіки» від 28 лютого 2001 р. № 177 та інших.

Правовому статусу, закріпленому у законодавстві державою за суб'єктом суспільних відносин, притаманна визначеність, певна стабільність і стійкість, а також те, що він може зазнавати трансформації за умови зміни ролі та положення самого суб'єкта в системі галузевих правовідносин. В аграрному законодавстві правовий статус селян закріплено численними нормативно-правовими актами. Зокрема, законодавчі акти, які визначають правовий статус суб'єктів аграрного господарювання (закони України «Про колективне сільськогосподарське підприємство», «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про фермерське господарство» та інші), закріплюють правовий статус засновників, членів, учасників та найманих працівників зазначених суб'єктів. Закон України Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», Указ Президента України від 12 квітня 2000 р. №584/2000 « Про забезпечення економічних інтересів і соціального захисту працівників соціальної сфери села та вирішення окремих питань, що виникли в проведенні земельної реформи» та інші нормативно-правові акти визначають правовий статус селян, зайнятих в соціальній сфері села.

Принципи, що встановлюють правовий статус селян, закріплено в Конституції України, прийнятій на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, яка в статті 3 підкреслює, що «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

У статтях 21-24 Конституції України закріплено *основні принципи правового статусу* особи в нашій державі. В теорії конституційного права проведено їх аналіз, проте варто відзначити, що ці принципи набувають певної специфіки стосовно правового статусу селян.

Поряд з цим, ч. 1 ст. 21 Конституції України закріплює, що всі люди є рівні у своїх правах. Рівність перед законом означає фактичну, реальну однаковість їхніх соціальних можливостей у використанні прав людини і у виконанні соціальних обов'язків, а не фактичну однаковість даних їхніх прав та обов'язків. В зв'язку з цим, не можна погодитись з пропозиціями про повну відмову від державної підтримки сільського господарства. Вважаємо, що пріоритетність соціального розвитку села має не лише визнаватись та проголошуватись, але й забезпечуватись відповідними засобами.

Належне законодавче визначення статусу селян є вирішальним кроком як для підвищення рівня життя конкретного селянина так і для відновлення добробуту села та в цілому у державі, відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури, саме від правового статусу значною мірою залежить активність суб'єкта, можливість прояву ним своїх здібностей, забезпечення потреб і захищеності з боку держави.